

tem mundum redemisse. Gala. 2. In fide uiuio filij dei qui dilexit me. &c. Nam & apud homines satisfactio vnus alteri non ualeret, nisi eam ratam haberet. Et sic patet quomodo sit iustitia per fidem IESV CHRISTI vt supra dictum est. Sed quia etiam supra dixit iustitia dei esse nunc manifestaram agit consequenter de hac manifestatione, & primo tangit modum manifestationis dicens, (Ad ostensionem.) quasi dicat, hoc inquam factum est, vt iustificaremur per redemptionem Christi, & per fidem sanguinis eius ad ostensionem iustitię sue, id est ad hoc quod suam iustitiam deus ostenderet, & hoc propter remissionem præcedentium delictorum. In hoc enim quod præcedētia delicta deus remisit, quæ lex remittere non poterat, nec homines propria virtute ab eis se præcauere poterat, ostendit quod necessaria est hominibus iustitia, quia iustificentur a deo, solum autē per sanguinem CHRISTI potuerunt remitti peccata non solum presentia, sed præterita, quia virtus sanguinis CHRISTI operatur per fidem hominis, quam quidem fidem habuerunt illi qui præcesserūt CHRISTI iustitiam sicut & nos habemus. 2. Corin. 4. Habentes eundem spiritum fidei credimus. Vnde & legitur aliter vt dicitur propter remissionem delictorum quæ sunt hominum præcedētium CHRISTI passionem. Vnde dicitur Mich. vltim. Deponet iniquitates nostras & proiciet &c. Secundò ostendit tempus manifestationis cum subdit, In sustentatione dei ad ostensionē iustitię eius in hoc tempore, quasi diceret, præcedētia delicta erant ante CHRISTI passionem in sustentatione dei quasi in quadam diuina dei sustentatione, quia nec per eis credētes & poenitentes damnat, nec ab eis totaliter reddidit absolutos, vt scilicet eis nō obstantibus possint introire in gloriam. Vel secundū alia litera potest intelligi quod ipsi sancti patres erant in sustentatione dei, quia detinebantur in limbo, non quidem patientes ponam sensibilem sed expectantes introire in gloriam per Christi passionem. Ecl. 2. Sustine sustentationes dei. Ad hoc inquit præcedētia delicta vel præcedentes patres erant in sustentatione dei ad ostensionem scilicet iustitię eius in hoc tempore, id est vt in hoc tempore gratia suam iustitiam perfectò ostenderet, plenam remissionem peccatorum tribuendo. Psal. Venit tempus &c. Et. 2. Corin. 6. Ecce nunc tempus acceptabile &c. Et hoc est quod supra dixerat nunc esse iustitiam dei manifestatā. Oportet autem vt præcedētia peccata vsque ad hoc tempus essent in dei sustentatione, vt primò conuinceretur homo de defectu scientiæ, quia tempore legis naturæ in errores & rursus peccata incidit, & etiam defectu potentia, quia post legem scriptam quæ fecit cognitionem peccati adhuc homo per infirmitatem peccatit. Tertio ostendit quod per remissionem peccatorum dei iustitia ostendatur, siue accipiatur dei iustitia qua ipse est iustus, siue qua alios iustificat. Vnde subdit, Vt sit ipse iustus, id est vt per remissionem peccatorum deus appareat iustus in seipso, tum quia remittit peccata sicut promiserat, tum quia ad iustitiam dei pertinet quod peccata destruat, homines ad iustitiam dei reducat. Psal. Iustus dominus & iustitias dilexit. Et etiam vt sit iustificas eum qui est ex fide Iesu Christi, id est qui per fidem IESV CHRISTI accedit ad deum. Accedentē enim ad deū oportet credere. Heb. 2. (Lectio IIII.

Virtus sanguinis xpi operat in nobis per fidem.

Conclusio ex dictis.

Bi est gloriatio tua? Exclusa est.
V Per quam legem? Factorum?
Non, sed per legem fidei. Arbitramur enim iustificari hominem per fidem sine operibus legis. An Iudæorum deus tantum? Nōne & gen-

tium? Immo & gentium. Quomiam quidem vnus est deus qui iustificat circumcisionem ex fide, & præputiū per fidem. Legem ergo destruimus per fidem? Absit. Sed legem statuimus.

Postquam apostolus ostendit quod Iudæi non præcedunt gentes neque quantum ad statum culpæ: neque quantum ad statum iustitiæ, hic conclusionē ostendit intentam excludendo scilicet eorum gloriationem qua gentibus se præferbant, & circa hoc tria facit. Primum proponit huius glorię exclusionem. Secundò excludit omnis causam, ibi (Per quam legem) Tertio ostendit modum quo excludit, ibi (Arbitramur enim &c.) Circa primum duofacit. Primò proponit quæstionē dicens, ex quo cōmuniter est sub peccato tu Iudæ? sicut & gentilis, & ex quo gentilis iustificatur per fidem, sicut & tu, ubi est gloriatio tua qua scilicet in lege gloriaris vt supra secundo dictum est. Et per hoc te gentili vis preferre. 1. Corin. 6. Non est bona gloriatio vestra. Gal. 6. Nō efficiamur inanis glorię cupidi &c. Secundò huius exclusionis responderi dicens, exclusa est, id est subdita est. 1. Regum. 4. Et ablata est gloria de Israel. Osee. 4. Gloriā eorum in ignominiam commutabo. Vnde exclusa, id est expressè manifestata est. gloriabatur enim Iudæi in gloria & cultu vnus dei, & hanc eorum gloriā dicit exclusam, id est expressam per CHRISTVM, sicut arti fices quialiquam imaginem in argento expriment expressores vocantur, secundum illud Psal. Vt excludant eos qui probati sunt argento. Sed primus sensus est magis literalis. Cum autem dicit, per quam legem, ostendit causam huius exclusionis. Quia autem Iudæorum gloriatio erat in lege, vt supra dictum est. Ideo oportere videbatur quod per aliquid eiusdem generis, id est per aliquam legem eorum gloriatio excluderetur. Et ideo quærens subdit, Per quam scilicet est eorū gloriatio exclusa. Posset autem aliquis credere quod eorum gloriationem exclusam apostolus diceret per aliquam præcepta legalia, quibus quedam maiora opera mandarentur. Et ideo inter rogando subdit, (Factorum) quasi dicat, Nunquid per aliquam legem factorum eorum gloriationem excludam dico? Et respondet quod non, sed per legem fidei, & sic patet quod duplicem legem hic inducit apostolus scilicet factorum & fidei. Et in promptu esse videtur quod per legem factorum intelligitur lex vetus, & per legem fidei lex noua, per quam gentilis equiparatur Iudæo.

Duplex est lex, scilicet lex fidei & lex factorū lex fidei in tegetur fide, spe & charitate.

Sed dubitatur de hac distinctione. Nam & in veteri lege necessaria erat fides fidei, & in noua. Ecl. 2. Qui tibi metis dominū credidisti. Et Psal. Credidit propter quod locutus sum. Immo etiam in noua lege facta quedam requiruntur & quorundam sacramentorum, secundum illud Luc. 22. Hoc facite in meam commemorationē. Et etiam moralium obseruationem. Iacobi. 1. Estote factores verbi, & non auditores tantum. (Dicendum est igitur quod legem factorum dicit legem externam positam & descriptam, per quam exteriora facta hominum ordinantur, dum præcipitur quid fieri debeat & per prohibitionem ostenditur a quo debeat abstineri. legem autem fidei vocat legem interius descriptam, per quam non solum exteriora facta, sed etiam ipsi motus cordium disponuntur, inter quos primus est motus fidei. Corde enim creditur ad iustitiam, vt dicitur hic capitulo. 10. Et de hac lege loquitur infra. 8. Lex spiritus vitæ quæ est in CHRISTO IESV.

Deinde cum dicit, Arbitramur enim, ostendit modum quo per legem fidei gloria Iudæorum excluditur dicens, Arbitramur enim nos Apostoli veritatem a CHRISTO edocū hominem quæcumque siue Iudæi, ges hūane.